

**PRI
REZIJSKIH
SLOVENCIH V
ITALIJI
str. 4-5**

**GORENJE-
SENIČKI
LUTKARGE
POTÜVLEJO PO
SLOVENIJI
str. 7**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 22. aprila 1999 ☼ Leto IX, št. 8

Pomagaj si sam...

Etognauk sam najšla v madžarski cajtinaj Népszabadság pisanje o tem, ka se na kraci začne delati železnica med Madžarsko i Slovenijo. Pitate, če je tau kaj nauvoga? Nauvoga nej, vej se pa o tem že guči pa piše par lejt. Ranč zatau so mi na pamet prišli tisti cajti, gda se je najoprvin začnilo gučati, ka ta tejva dva rosaga vküpzvezana z železnico. Najoprvin je bijo takšen plan, ka de prej "železnopaut" vodila prejk Martinja, Gorenjoga pa Dolenjoga Senika do Varaša pa tak tadale. Eni so že tau to znali, ka prej Gorenji Senik štrejka na dvauje vrejža pa tau to, stero kučo de trbelo porušiti ptt. Tak daleč, tak daleč, ka je že krvavo vcüj šlau, so skoraj na bitke sli tisti, steri so bili za železnico (ka de prej asnila krajini, več dela bau) pa tisti, steri so prauto bili (ka prej nanikoj deje krajino, lejpo čisto naravo, čisti luft, rogatalo de). Pa ka je najbolje bantivalo lidi, ka prej, kak de tau vögledalo, ka ves na dva tala razdeli.

Tistoga ipa sam se pogučavala z enim prejdnjim, steri je tau železnico prejk emo, pa sam ga pitala, zakoj bi se nej dalo tau štrejko pelati po drugo dolej ali prejk bregauv. Če že tak fejst ščejo, ka bi ta železnica pomagala porabskim Slovencom se vöskopati z gospodarske tazaostanjenosti! "Jaj, Baug moj," je pravo, "tau pa nej. Vejte, kak bi tau drago bilau, če bi trbelo predor (alagút) delati pa mauste zidati. Te bi se sploy nej splačalo delati železnice..."

Pa ka štem zdaj v Népszabadsági? Prej ranč pri tej štrejki, stera de zdaj vodila prejk krajine Örség, de trbelo zozidati najduksi železniški predor na Vogrskom. Pa tau eške ne dojde! Kakšni 10 do 15 maustov do to mogli narediti. Ja, Baug moj! Te pa dun nej tau bila najvejša baja pri porabskoj železnici, ka je drago pod zemlov kopati. Eni voditeli (tak v županiji kak više) so vejndrik tak mislili, ka je krajina Örség bole potrejbnja železnice kak

Porabje. Nam so obečavali pomauč, njim so pomagali. Mi sami smo si pa nej znali ali nej steli pomagati.

Če smo že pri Örségi. Tau ka na dosti mestaj tak djemlejo, ka je naša slovenska krajina en tau Örséga, nam bole škaudi kak asni. Zmislimo si samo na naravni park Raab-Goričko-Örség pa na razne Pharove programe, steri segajo prejk granice. Pri tej programaj smo do tejjamau vsigdar vküper bili z njimi, če gli leko, ka bi ejkstra mi to

vekke šanse meli, da pridemo do kakši pejnez pri Phari. Če smo iskreni (öszinték), do tejjga mau smo nej preveč haska meli s tauga "zakona" s krajino Örség. Če smo pa pravični, moramo priznati, ka smo si sami to dosta krivi. Pá smo se nej znali boriti (harcolni) sami zase! Zakoj smo nücali par lejt, ka smo gorprišli, da bi mi leko meli v Porabji za naturpark ejkstra društvo ali združenje. Vejpa naše slovenske vasice majo drugo zgodovinsko preteklost (történelmi múlt), druge šege, navade kak vasnice v Örségi. Pa te smo eške sploy nej gučali o geziki pa o tom, ka smo Slovenci. Vüpjamo, ka se prejdnji vasnic v Porabji rejsan zgucijo za ejkstra regijo. Zdaj že vejndrik notprividijo, ka če si sami nemo pomagali, ranč Baug nam nede pomago. Ovak pá tak zopojdimo, ka nas drugi "lačne pa žedne prejk vode pripelajo", kak je tau bilau pri železnici, pri mejnih prehodih, pri...

Marijana Sukič

SKRAJNOSTI

Ali ste vedeli, da je edina žrtev kosovske krize madžarska skupnost v Vojvodini? To trdi namreč predsednik desničarske Stranke madžarskega življenja in pravice. Po njegovem mnenju imajo vsi ostali narodi in narodnosti določene interese in vzroke (teritorialne, zgodovinske, etnične, verske), zato so več ali manj krivi vsi. Saj se vsi borijo za nekaj.

Da so med njimi mamice z dojenčki, starke in starci, bolni ljudje, ki bežijo, da bi si rešili golo življenje? Kaj več jim itak ne ostane. Ja, tudi oni so krivi! Le ubogi vojvodinski Madžari, ki jih mobilizirajo v jugoslovansko vojsko, da bi se borili za tuje interese, le oni so edina žrtev.

Zato bi pa morala vlada - tako gospod Csurka - sprejeti sklep, da na Madžarskem sprejmemo kot begunce le vojvodinske Madžare. Na vprašanje, kaj bi rekel, če bi l. 1956, v času madžarske revolucije, recimo Nemčija sprejela le begunce nemške narodnosti, je le skomignil z rameni.

Hvala bogu, večina Madžarov ni tako nestrpna, kot je gospod strankarski predsednik, čeprav se - po nekaterih javnomnenjskih raziskavah - približno 50 odstotkov prebivalcev boji neomejenega begunskega vala. Toda tudi večina teh podpira humanitarne akcije v pomoč kosovskim beguncem.

Ministrski predsednik se je v daljšem televizijskem pogovoru neposredno odzval tudi na skrajne pojave v madžarski politiki in izjavil, da bo Madžarska sprejela vse begunce, ne glede na njihovo etnično ali versko pripadnost. Šel je celo nekoliko v drugo skrajnost, ko je govoril o neomejenem številu beguncem, ki jih je Madžarska pripravljena sprejeti. Zakaj ta "velikodušna" poteza, ko si pa lahko od nas večje in bogatejše države privoščijo, da določijo, koliko beguncem so pripravljene sprejeti? A ne bi lahko tudi mi dodali, da smo seveda pripravljene sprejeti žrtve te humanitarne katastrofe, toda le v okviru naših možnosti? Komu želimo s tem dokazati, da smo demokratična država? Saj nas pravzaprav nobeden ni vprašal in nobeden ne sili, da bi nosili bremena, ki presegajo naše moči in možnosti. Niti Nato ne, v katerega smo se včlanili tik pred izbruhom kosovske krize. Od takrat pa kar naprej poslušamo, kako na varnem smo, kako se nam ni treba bati, da bi se neposredno vpletli v vojno na Balkanu, kako nas bo ta močna vojaška zveza obranila od vsega zla. To poslušamo dnevno vsaj dvakrat iz ust odgovornih politikov. Če te pa hočejo o nečem vsekakor prepričati, lahko dosežejo prav obratni učinek. To dokazujejo tudi podatki javnomnenjske raziskave, po katerih se več kot 60 odstotkov Madžarov boji, da bi Jugoslavija napadla Madžarsko.

Nespametno se pa zdi tudi obnašanje srbske skupnosti na Madžarskem. Da jih napadi na Srbijo kot matično državo osebno in človeško prizadejene, je razumljivo. Le eno stvar pomešajo. Časovno zaporedje namreč. Kaj je bilo prej? Genocid nad Albanci ali napadi na Jugoslavijo? Vzroka in posledice se namreč ne bi smelo zamenjati.

M. Sukič

Nauvi prostori - pomauč za baugšo delo

Daum je tisto zatočišče (menedek), kama se človek skrrije, če ga kaj bantiva; daum je tisto mesto, gde se človek dobro (po)čuti, daum je tisti kaut, gde si

pozdravo Laci Bajzek, predsednik slovenske samouprave.

V programi so gorastupili domanji mlajši, mlajši slovenske glasbene šaule (harmonikarji) z

G. Senika pa gledališka skupina s Trdkove. Gledalci so se fanj nasmejali, gda so gledali, kak se leko vse vkupzmejša, če krava pa sneja pri izi mata skurok gnako ime. Vejsa nej vseedno, če saused škē kŭpiti kravo (Rozano), domanji pa mislijo, ka se pogaja za snejo (Rožiko). Zatok na konci vse vred pride. Domanja rejč (igro je dramatizirala Irena Kalamar po zgodbi Irene Barber), dobra muzika pa flajnsi igralci so si zaslužili ploskanje pa gratulacije gledalcov.

Dolenjesenička slovenska samouprava de mejla z nauvimimi prostori več možnosti, ka bi organizirala programe, menkske ali vekše, za Slovence v tej vesi pa za vse druge (Madžare, Nemce), stere ne mauti, ka smo nej vsi gnaki.

-MS-

Trdkovčani na odri

človek z držinov plane dela, daum je...

Zatok je pa dolenjesenička slovenska samouprava tak mislila, ka oni tō nŭcajo svoj "daum", svoje prostore, gde bi se leko večkrat srečali, meli programe. Na vŭzemski pondejek (5. apriliša) so zatok organizirali 5. slovenski kulturni den na Dolenjom Seniki, gde so po kulturnom programi prejkдали svoje prostore. Lŭstvo je lepau vkŭprŭŭlo, tak ka so mogli eške stauce včŭjznositi, ka nej vsiškŭ mesto emo. Goste je

Monošter, 14. aprila

Prejšnjo sredo so v Monoštru tudi uradno predali namenu novi nasip ob reki Rabi. Kot je v svojem kratkem nagovoru poudaril župan mesta Károly Bauer, je Raba zmeraj igrala pomembno vlogo ne le v življenju kraja, temveč tudi v zgodovini širšega območja. Sam kraj (cistercijska opatija) je bil prvotno ob pritoku reke Rabe v reko Lapinč. Vlogo reke omenjajo tudi zgodovinarji v zvezi z bitko pri Monoštru (Modincih) l. 1664. Sama bitka se je namreč odvijala v dolini Rabe od Monoštra proti D. Seniku. L. 1965 je pa ta mirna reka pokazala tudi svojo moč, ko je poplavlila pokrajino. Investacija je stala skoraj 200 milijonov forintov.

**Generalni
konzulat
R Slovenije
v Monoštru
(Kossuth
L.u. 39.)
ima
uradne
ure od
21. aprila
vsako
sredo
od 9.00
do 12.00
ure.**

Štenje

ZRANKMA RANO

Pisateu, šteroga poznamo kak Pavle Zidar, se samo na knjigaj piše etak. Njegvo pravo ime je Zdravko Slamnik (1932-1992). Naraudo se je

„V prihodnjih dneh se bo nekaj zgodilo. To so sanjale moje sestre. Najstrašnejše sanje je imela Julia. V rdeči halji (köntös), kakor angleški kraljevski rabelj (höhér), se je poganjala po kuhinji in se zamišljala v megleni svet sanj, ki jo je obstopil v spanju.

Ura je bila pet zjutraj.

Brata Francek in Slave sta se pripravljala za na šihit (delo). Grgrala sta vodo in jo pljuvala v škaf. Jaz in sestra Roza pa sva brlela (pislog) s postelje in prisluškovala, kaj še bosta zinili Julia ali mama. Na štedilniku se je že vzdigoval kofe. Ciril je biksal čevlje. V belih gatah, s črnimi čevlji in črno krtačo je stal pod lučjo in se razlezel v naporen smeh.

Julia je bila vsa preč (ustrasena).

– O mesu in zobu, je naglas strnila še enkrat svoje sanje.

Ta zob in modrikasto meso sta se je prikazovala že ves teden.

Mama je lovila kipečo peno, dišečo po žganem ovsu, in se zamišljala v pripoved Julinih sanj.

– Kaj bo, kaj bo? je zaropotala Roza kot tista kimava štampljka za datume na železniških postajah.

– Nič ne bo, se je oglasil z bistrimi usti Francek. Slave pa se je zarežal.

Ciril, ki je bil bolj počasne pameti, se je šele čez kakšno minuto.

– No, boš videl, no, no, boš, je grozila Julia in odšla v shrambo, kjer so visele njene šihitne cape (cipő).

– Ti se pa smeješ! je kot napihnjen balon pristajala z glasom.

Francek je zamahnil in sedel k šalici kave.”

Marija Kozar

SLOVENSKA
SLOVNICA

SZLOVÉN NYELVKÖNYV

Slovenska slovnica Franceka Mukiča se dobi na Zvezi Slovencev v Monoštru (Deák Ferenc u. 17.). Cena: 1.000 forintov.

Mukics Ferenc Szlovén nyelvkönyve megvásárolható Szentgotthárdon a Szlovén Szövetség (Deák Ferenc út 17.). Ára: 1.000 forint.

Vsigdar srmacke, dapa dun veseli (5)

Bojna dé prauti konci

O svojom žitki je pripovedjala starejša tatica, stero je v življenji dosta vse zaobjdo, dapa na njenom obrazi je dun skurok vsigdar smej, kak če bi se ležavam pa lagvomi to znala smejati. Njeno zgodbo (történet), stero objavljamo v več talaj, je doj spisala Ema Sukič.

”Gda so Rusi zbili Nemce pri Doni, te je vojska znak nazaj išla, te so naši to maširali pred vojsko proti daumi. Tau je bilau 1944. leta. Tistoga ipa sam tri-štiri mesece nika nej čula od svojga moža. Dosta sam joukala pa se žalostila, ka bau z nami, če ne pride domau. Sam na goli kolenaj klečala, prosila Gospodnoga Boga pa Blajženo Devico Marijo, naj se dunk smilujeta pa naj moj mož zdrav domau pride. Pa je prišo. Iz Újvidéka (Novi Sad) je prišo prejk Slovenije na Kuzmo. Te je več samo 25-30 km-ov emo do daumi. Gnauk eden večer sva že spale z dekličinov, gda sam se na tau pribidila, ka nakak na dveraj kloncka. Postrašila sam se, mislila sam si, sto pa zdaj oidi, vej je pa že prejk devet vöre. Samo gda se je zgloso: ”Moja ljublena ženska, dja sam, odpri mi dvera, ka sam domau prišo!” Takšo veselje sam ešje nigdar nej začutila v mojom srci, kak gda sam njegvo rejč čula. Vse je bilo vtjupzmrznjeni, brž sam naložila, sam vodau segrejala, ma djesti pripravila. Pomirila sam se, nej sam mejla več nikšo bojaznost, vej pa če vojska v našo ves to pride, nemo več sama, ka de moj mož z menov.

Pa je buma vojska prišla, ves je puno Rusov bila. Med njimi so bile takše svinje, ka so samo mlade ženske pa dejkle iskale.

Vse smo se skrivale. K nam so Rusi to prišli, dja sam skrita bila. Deklična je 3 lejta stara bila, zatok so spitali moža, gde ma mamko. Mauž je pravo, ka je mamka mrla, gda se je dejte narodilo.

Edna nauč je tak strašna bila, ka jo ne pozabim. V Modincej, v Avstriji je bilo eden kloster, tam so se Nemci notra skvaterali pa so prejk na Vogrsko s štukami strejlali. Rusi so se pa tam za bregaum notra vkopali pa so s stalin

tō zidarsko delo delo. Po tretjoj vōri, gda je iz fabrike domau prišo, je pa doma ešje malo vcuj prislužo. 1949. leta smo drugo dejte dobili, to je deklična bila, mala črna avčarna. Te je že dobro bilau, ka go je vekša (h)či skrb mejla.

Za edno leto je štok pa na našo orau (dimnik) sejo. Prišo je tretjo dejte, pojbič mali. Te sam mejla že dosta dela, držina je velka bila. Dosta gvanta je trbelo prati pa

orgonov tanazaj vožigali. Na Štajerskom so 3 ali 4 vesi vse pogorele. Takša sveklina je bila kak vodné pa takšna strejlba, ka je lüstvo od velkoga straja vse na pogibej bilau. Proti zranka se je vse pomirilo. 1945. leta 4. apriliša se je bojna končala.

Moj mož je te delo pri brati zidarsko delo. Pravla sam ma, naj naredi zidarski izpit (vizsga) pa de te malo vekšo plačo emo. Tak je bilau. Je išo za inaša (vajenca) pa za dve leti daubo zidarski papir. Te bi že malo ležej živali, dapa tū skrak je nej bilau dela, je mogo od daumi vkraj titi. 4 lejta je delo na Vogrskom. Te smo si tak zgučali, ka de raj v Váraš/Monošter v Kosino fabriko išo. Gora so ga vzeli, tam je

smo ešje stūdenec nej meli. Smo od 200 mejterov vodau nosili. Te mi pravi moj človek: ”Vejš, ženska, najprvin si stūdenec dava skopati, ka vodau vsikši den nūcamo.” Bijo je v vesi eden starejši človek, ka je trno lepau znau stūdenec kopati. Pa buma 10 mejtrov globko je mogo kopati, dapa voda je tak čista v njem kak svejklost.

Pomalek smo si ram tō vred djali, mogli smo podaukne (zoc) porūšiti, ka se je notra v ižo vlejšo. Podaukne smo dali zoziaty s ciglom, ižo pa tjunjo smo dali z deskami popodivati. Vsigdar malokaj, kak smo pejnaze meli.”

E. Sukič

Pri rezijanskih Slovencih

Dosta lepot pa malo dobrot

Vsiger je bilav guča, ka je v Reziji veliko siro-mastvo. Beneski slovenci pesnik Ivan Trin-ko-Zamejski je že pred 50 leti zapisal, ka je Rezija svojim lidam dala strašne lepote pa malo dobrot. Kak te tau, ka smo mi vposedek vidli skor samo nauve iže? Zato, ka se je l. 1976 zemla trausila pa cejlo Rezijo (pa sausadnjo Benečijo to) porušila. Tistoga ipa je Slovenija to dosta pomagala. Sprvoga je pošilala rano, gvante, šolore pa druge pot-rebščine v sil. Sledik pa so njeni majstri pomagali zidati takše iže, štere se ne porušijo tak naleki od potresa (földregés). Slovencom v Reziji je matična domovina Slovenija zozidala lepi kulturni dom to, šteroga domačini „Rozojanska kulturna hiša“ zovejo... Duhovník Trinko tau to piše, ka so se v stari cajtaj ranč Slovenci najmenje brigali za Rezijane. Dje, porabskim Slovencom je matica -to dugo bila-maćija.

Toga doma so Rezijanci trnok potrebni to bili, ka so je Italijani pa Furlani stau pa stau lejt preganjali zavolo njinoga slovenstva. Slovenske saule so nig-dar nej smeli meti. Italijanski fašisti so l. 1934 na nikšom srečanju v Benečiji prisilili šest slovenski duhovnikov, ka so mogli napisati pismo Mussolinini, v šterom so se mogli dučeni „zaravati“, ka je prepovedo slovenske meše v cerkvaj. Te pa nej čüda, ka se nemajo za velike Slovence. Najbauške so se Rezijani prej počutili v Beneski (velenci) re-publiki konec 15., v začetki 16. stoletja. Te so stra-žarje bili na granici, ka naj neprijateu ne more prek plamin Kanin (2592 m) priti. Zato so posabno plačo dobili pa jim nej trbilo porce plačivati.

OVAK so se v cejli svoji zgodovini dosta mogli ma-trati. Doma so nej meli dela, zato so mogli po svejti vandrivati kak kakši „drotoštolke“ (drugi kej pa levo), laboške pa pisrke so cinitvali, drčence popravljali, košare, žlice odavali. Ništarni so prej eske po Pešti pa Rusiji to ojdli... Mi smo zdaj to nej vidli nej traktore, nej konje, nej krave, liki tau, ka so lidge z lopatami gorkopalj njive. Istina, ka so tisti falački zemle bole zaplade bile kak prave velke njive.

Slovanom: živio! – Italijanom: Evviva!

Rezijanski Slovenci so nej bili samo drautoške, liki velki frejtoške to. Ina svejta so se prej s tem valili, ka se njina dolina zato zove Rezija, ka so uni iz Rusije (Restija) prišli. Zvün toga, ka dve imeni pet gnaki liter imata, je nikanej istina. Ivan Trinko je tau to dojsipo, ka če so bili med njimi kakši tihinski Slovenci ali drugi Slovani, te so radi gučali: „My nysömö Laške, my sömö Slavinske, Rozojanuri!“ (Mi smo nej Italijani, mi smo Slovani, Rezijanci!). Gda so pa k njim prišli kakši velki Italijani, te so pa govorili: „Noi siamo italiani!“ (Mi smo Italijani!)...

Gospo na sliki na drugi strani vrvjak smo srečali na naši šeti v Ravanci pa nam je v italijanskem jeziki

„My sömö Slavinske, Rozojanuri...“

Najprva smo mislili, ka se kakša kača suče pred nami na betoni. Vej so pa kače nej kosmatel... Mašeralo je 50 ali 60 gausenic, kak če bi vkup zgrablene bile. Pa so nej bile, samo so tak na drauvin, sploj pauleg ene druge tackale, kak če bi kakšo procesijo mele pri cerkvi v Ravanci v Italiji pauleg slovenske pa avstrijske granice. Pred prvo gausanco smo poprejk dojdjali eno malo igarco (orglico). Ta prejdnja je za fritau sekunde savila prive dve noge, z drugimi ne vem kelkimi pa prencala, ka se ji je hrbet nasršo, kak kakši divdji mački, gda ji stoj cverke kradne, natau pa volan zosüknila na levo – mimo igarce... Prvi fritau gau-sačnoga cuga se je utrño. Prva živinica drugoga falata je skor v caglo spadnila, ku zdaj bau, depa zadnji kosmati bagonček je malo z rliko se pa tá migno, pa se je lejpa velka držina že pa vküper tadale zibala. Kak če bi se za roke držale. Te so zvonauege v cerkvi začnili vkup zvoniči: bim-bam-bam, bim-bam-bam...

Takše lejpe duge slovenske gausance nega, liki geste ena vekska pa več menši. Ta najveksa zato vsikšo menšo pozna, de menše bole malo vejo o eni drugi. Ali pa nikanej. Kak napriliko Slovenci v Reziji pa Slovenci v Porabji. Edni nika migamo na enom konci Srejanje Evrope, drugi pa na drugom. Začetek pa konec sta nikdar nej bila povezanita. Nekak je in da svejta med nas djuu eno velko (zgodovinsko) igarco, pa je tak ostalo dosta stau lejt. Ranč ne vejmo, ka smo si žlata.

Študijsko potovanje

Rezijanci so pozvali Slovensko zvezo, naj pride s par svojimi aktivisti pa poglednejo svoje najbolje skrito slovensko žlato. Mala, depa aktivna sku-pinica (J. Hirmók, K. Fodor, M. Sukič, E. Köles, V. Peger, M. Kozar, F. in D. Mukič – ja pa što je porabsko gausanco sploj dobro pelo – L. Nemeš) je 9. aprila prišla v prelepo ves Ravancia (italijansko Prato), štera je center cejle doline Rezije. Tu sta nas že čakali dve prijazni Rezijanki Luigia Negro pa Silvana Paletti. Že iz naši par kejvov to leko vidite, kakše lušne so slovenske vesnice v Reziji (Bila, Solbica, Njiva, Osojane, Korito, Ravancia).

v Italiji

nika pripovedjala, natau pa začnla v italijansčini spejvati pesem „Moja Micka je še mlada, ja, ja“. Naše vodičke so ji pravle, naj pove po rožajansko: „Moj dōd je to pōu“, pa je rejsan začnla po rezijansko spejvati. Tak se je nutzagnala, ka je eske z rokami tō majutala.

Ne vejmo, če je gospe dōd (dedek) tō na tabli, gde so napisane brusarske držine, depa vidimo, ka so na desni strani domanja imena, ka je Irnok značilno (jellemzō) za Slovence.

Celau se nam je vidlo, gda nam je domanja folklorna skupina nutri pokazala stare-stare rezijanske plese pa eske bole indašnje melodije na gosli pa na kravo (kontrabas). Sprvoga spoj prausno vōgleda njina muzika pa rimika, depa gda so nas pozvali, naj mi tō z njimi plešemo, tau baukse, ka ste nej vidli. Samo poglednite, kak predsednik Htrnōk dopoklūčeno gleda pa si roke skipa od velke nevole, ka kuksi spot smo naredili porabskim folkloristom!

„Ōknōš pōknōš v rōt gō vītknōš“

Te so nam pa dve pravi, istinski rezijanski slovenski pripovedjisti povedali. No, naš starinski guč je deklīčna, štera k prvomi prečščarvanji dē prauti njini grbavi in črbinavi čaralici! Sprvoga, lačas ka sam nej gorpriso na njin sistem, sam vendar samo par reči razmo. Najprva sam mislo, ka francuski govorijo pa se mi je pamet zbrnila, ka če se Slovenci Mađžarom conajo: „Ekneš pekneš, v rit ga vītkneš, to je po mađžarsko...“, te bi se Vaugri etak leko norca delali (tō samo po noriji!) iz rezijanski Slovincov: „Ōknōš pōknōš v rōt gō vītknōš, tō jo pō rōžijōnsko...“ Samo par besed: nōga, potōk, vōda, kōsa, kōkuš, rōsa, oblak, sabōta, sōmō, nysōmō. Po naše: nauga, potok, voda, kosa, kokuš, rosa, oblak, sobota, smo, nejsmo. Pelda za „Ikniš pikniš v rit gi vītkniš“: brig, gnjzdu, snig, sinca, sikira, vitar, srida, din, hlu, miša za naše: brejg, gnejzda, snejg, senca, sekeru, veler, vōler, srejda, den, (h)leju, gleju, meša...

Gda je eden od naših porabskih Slovincov spītavo, kak numare dejo, sta se pri 60 zateknila, ka je odgovor bil: „trykrat dwisti“. Of pa: tau vejmo, ka 3-krat 20 je 60, liki kak po

rezijansko pravite 60? „Trykrat dwisti“. Kak pa 70? „Trykrat dwisti nu dēsal“. 80? „Štirkrat dwisti“. 90? „Štyrkrat dwisti nu dēsal“.

Čalivanje z diplomo

Pred dvajstipar letami bi kak študent slavistike na Ljubljanski univerzi mujs mogo titi na študijsko ekskurzijo (lanulmányi kirándulás) na Koroško pa v Rezijo. Ministrstvo v Budimpešti pa mađžarski konzulat v Zagrebi, mađžarska ambasada v Beogradu pa so nas nikak nej pustili k „imperialistom“. Prej naj nika ne odimo kaulivrat, liki se naj raj včimo! Zaman smo jim gučali, ka je tau najbauksō včenje jezika, če ta dēš pa je poslušas, kak govorijo. Eden profesor je čemerem grato pa pravo, ka nam un zrikta slovenske pasose, nas nut v svoj auto posadi, pa de nas sam pelo, ka si leko poglednemo naše slovenske brate v Austriji pa Italiji.

Po pravici povedano, bi samo zdaj po 25 letaj, po študijskom potovanji Porabcov v Rezijo leko svojo slaviščno diplomo daubo, ka sam samo zdaj vse potrebne vīzge (izpīte) dojdjau.

Zdaj že vejmo, ka rezijanski Slovenci nej govorijo francuski, pa ka se je zato trbej knjižno slovensko rečtō včiti, ka bi se otak Porabci pa Rezijanci samo lagro razmleli. Kak bi se slabo razmleli Mađžari iz Železne županije pa Mađžari v Moldaviji na Romanskōm, če bi bajdvoji samo v svoji domanji rečtō gučali.

Dva dalečnjiva gausenčniva repa - eden je malo migno - sta se srečala. Leko, ka pomalek - v zadnji minuti - don začne rasti Slovenska Gosenica tō?

Francek Mukič

"Božji mlini pomaleg melajo"

Razpis

Manjšinski oddelek Ministrstva za šolstvo razpisuje natečaj za organiziranje jezikovnih in kulturnih kolonij za učence, pripadnike narodnih in etničnih manjšin.

Namen:

- širitev znanja maternega jezika učencev, ki se udeležujejo pouka materinske in v šolah;
- negovanje tradicionalne manjšinske kulture, spoznavanje kulture matične države.

Pogoji:

- natečaja se lahko udeležijo narodnostne šolske institucije (šole z narodnostnim učnim jezikom, dvojezične šole in šole s poukom materinske in manjšinske samouprave);
- kolonija mora trajati vsaj 7 dni;
- minimalno število udeležencev 15 oseb.

Obvezne priloge:

- datum in kraj kolonije, število udeležencev,
- strokovni program kolonije,
- proračun kolonije
- predračuni (stroški potovanja, prenočišča in prehrane)

Rok: 3. maj 1999

Naslov: Oktatási Minisztérium Közkutatási és Kisebbségi Kapcsolatok Főosztálya
1055 Budapest, Szalay u. 10-14.

Pályázat

Az Oktatási Minisztérium Közkutatási és Kisebbségi Kapcsolatok Főosztálya pályázatot hirdet a nemzeti és etnikai kisebbségek által szervezett anyanyelvi, kulturális és iskolai előmenetelt segítő táborok megvalósítására.

Nemzetiségi anyanyelvi és kulturális táborok

A pályázat célja:

- a hazai nemzetiségi oktatásban résztvevő tanulók nyelvismeretének elmélyítését, a kisebbségi hagyományok és kultúra ápolását, az anyaország kulturális megismerését szolgáló programok megvalósításának segítését.

A pályázati feltételek:

- pályázhatnak nemzetiségi oktatási intézmények (nyelvtanító, kétnyelvű, tannyelvű általános iskolák) és kisebbségi önkormányzatok, amelyek általános iskolai gyermekek számára a fenti célok megvalósítására, legalább hét napos, vagy azt meghaladó, minimum 15 fő részére - tábort szerveznek.

A pályázat tartalmazza kell:

- a program várható időpontját, helyszínét, időtartamát, a résztvevők számát,
- kidolgozott szakmai programot,
- a program költségvetését, a szolgáltatásra vonatkozó áránlatokat (utazás, szállás, étkezési költség)

A pályázat beadási határideje: 1999. május 3.

Cím: Oktatási Minisztérium Közkutatási és Kisebbségi Kapcsolatok Főosztálya
1055 Budapest, Szalay u. 10-14.

...pravi pregovor. Od koj pa ge škem pisati, bi te pregovor tak mogli obnauti, ka povejmo: Zgodovinski (történelmi) ali politični mlini so pomaleg mleli. Sreča, ka so zatok na gnes nika vkup semleli, istina ka že skurok kesnau.

Da bi se nej špilala z vašimi živci tadala, ovadim vam od koj škem pisati. Od naše sosedna slovenske meje, od naši rojakov, štere smo dugo nej "dosegnili", tak dugo, ka je že skurok kesnau bilau. Od tisti časov, gda so naši ljudje eške slobaudno prejk meje ojdli pa do 21. augustuša 1992 je skurok 50 lejt preteklo, ka je v človeškom življenji nej malo. Pa če gledamo v drugo smer na Verico, Andovce, te pa ne znamo, kelko lejt de eške trbalo čakati, kase leko vidi, sreča rodbina, gda se ške. Naši mlini tam eške na prazno odijo.

Že šest lejt je minaulo, ka so mejni prehod oprli med Martinjem pa G. Senikom. Sploj velko veselje je bilau tau za vsakšoga, ki tuj blüzi meja žive. Začnili smo se spoznavati, najoprvin s sausadami. Tau tü morem povedati, ka smo na začetki nej dosta znali eden z drugim začniti. Vzroke nej trbej daleč titi iskati. Sploj pa nej tistim, ki so malo starejši pa se eške spominajo tista lejt, gda so nam v glavau mlatili, ka so naši rojaki, naša rodbina, spoznanci nam prauti. Kelko pa kelko trpljenje je spadnilo samo za volo toga, ka so vözmislili za nakakoga, ka on "taprejk" misli. Te "krče" eške gnesden nosijo nistarni.

Hvala Baugi so pa gnes tej "krči" vse menje navzauči v naši čustvaj, v naši pameti. Nauva generacija je gor zrasla. Samo smo leko radi, da je naša mladina na tejm, naj nam meja ne znamenuje nikše težave. Tak vidijo, ka smo mi eden narod, edna

kultura pa jezik. Že več kak šest lejt poznamo v sausadnoj Trdkovi mlado držino Kalamar. Mož Srečko je podjetnik (vállalkozó), ma velko trgovino. Njega smo pa nej samo tak spoznali kak trgovca, liki kak kulturnoga delavca tü.

Eške smo tau tü zvedli od njega, ka prej na svojom računalniku je nejma samo blago, ka on odava, liki pesmi tü piše.

Gospaud Kalamar, kak je tau, da vas leko vidimo vsepovsedik, gde se kaj godi?

"Ge sam se vsigdar rad spravlo s kulturo, tau meni je pri srci. Na gnes pa ka je najina deca že vekša, mi je žena Irena tü na pomoč, zdaj že obadva kaj leko napraviva za kulturo."

Tak znam, da ste nej dugo ustanovili edno društvo v občini Kuzma, šteroma društva sta vi predsednik. Ka vse dela tau društvo?

"Turistično društvo Tromejnik, kak že v imeni ma, se ške pobrigati za vse več turistov, ki es k nam pridejo. Tak leko našo pokrajino vse bole razvijamo. Za tau, da bi rejsan prišlo vse več lidi k nam, moramo različne pogoje izpolniti, prireditve organizirati."

Lani decembra ste v Kuzmi meli premiero, na oder ste postavili igro z naslovom Rožika, stero je napisala I. Barber. Irena Kalamar, vi ste režiserka igre. Kak sta do toga prišli, da bi ranč tau zgodbico na oder postavili?

"Društvo je lani jeseni ustanovilo edno dramsko sekcijo. Da bi sekcija začnila delo, smo mogli iskati material za tau. V porabskom Koledari sam najšla "Rožiko", pa sam dramtizerala tekst. Sploj se mi je povidla zgodba. Na srečo smo najšli vcuj dobre igralce tü. Od lanske premiere smo več sedemkrat zošpilali igro, med tejm dvakrat pri vas v Porabji tü."

Kak je pri vas sprejelo lüstvo tau igro?

"Gda smo igro začnili špilati, smo nej mislili, da bi nam na teltja uselo. Vsepovsedik je dvorana puna bila, vsepovsedik je več kak 100 lüdi vidlo igro, sploj se je nam tau pršikalo. Video-kaseto smo dalj napraviti in je odani(h) 30 kaset. Tak ka igro po cejlj Prekmurji poznajo, vidijo ljudje. Naša lokalna kabelska televizija jo je tü not pokazala, TV Ljubljana je pa mali delček pokazala iz igre."

Leko bi povedli, da je ta igra za društvo dobra reklama bila. Drugi asek ste nej meli z nje?

"Cejlak šenki smo špilali. Igralci so sploj navdušeni bili, so delali brez plače. Plača je za nas biu aplavz, iz toga smo dobili moralno plačilo, ka je za nas dosta vredno."

"Če je že od plače guč," pravi Irena, "moram povedati, ka so igralci sami tü investirali

v igro. Obleko, opremo, no pa eške pijačo, ka smo na odri nūcali, smo si sami vöpostavili. Tau tü moram povedati, da sam ge bila režiserka, depa Srečko je pa bio naš kritik med vajami, postano je naš menedžer pa za glasbo se je tü on pobrigo."

Nej dugo sam se srečala z Ireno Pavlič, ki je v Budimpešti predsednica slovenskega društva. Prosila me je, da naj vam prejkdam njino željo, radi bi bili, če bi v Budimpešti tü zošpilali Rožiko. Ka vi na tau povejte?

"S tau igro smo mi tak mislili, ka smo zdaj končali sezono. Cejlak pa neškemo odpovedati, moramo si zgūčati z igralci. Za nas bi v Budimpešto titi lepau bilau."

Kak pa z dramsko skupinov tadala?

"Že iskem pa zbiram pravljice," pravi Irena. "Te pravljice bi pa skupina - deca pa odrasli - vanej zašpilala. Pod Tromejnikom mam postavleno edno malo hišo z lesa. Tam na tistom mestu bi te pravljice zošpilali. Zvün toga pa iskemo odraslim igralcom nauve zgodbice."

Ka pa Turistično društvo? Zdjaj sprtrolejt planirate kakše prireditve?

"Našo društvo s svojim delom vse bole ške povezovati Porabje tü. Zvün kulture bi pa vse več radi začnili na gospodarskom področji tü. Etak mo v Kuzmi senje meli na Križeni četrtke, 13. maja. Na tau senje vaše tü pozovemo, ki do na senji leko svoje stvari, svojo blago odavali."

Ges bi na konci samo telko vcujj dajala: Samo etak naprej pa nam več meje nedo probleme delate.

OTROŠKI

Milivoj M. Roš En den iz življenja škrata Babilona

Neka je gvušno! Nejsi vsi dnevi škrata Babilona takši čudni, leko bi prajli, načišni od čistak normalnoga dneva. Leko bi prajli, ka je nej vsikši den takši, ka bi se njemi moglo kaj takšoga zgoditi, ka bi zavolo toga zganjo tiste

spravi k kujanji.

Dapa, škrat Babilon nigdar nede vedo kujanji, zato obeda tō nigdar ne skūja do konca, dapa gesti trbej. Tak njemi ne ostane nika drugoga, kak ka svojimi želoudci povej, ka aj sit pa pun bou. Po tom obedu se gvušno šika, ka si človek malo dole ležje.

- *Zakoj je nej vsikši den nedela*, si te zbodi človek Babilon in malo zadrejmle in te drejmle, drejmle, dokejš gore ne pride, ka de že pomali večer. Večer pa trbej malo po vejsi kouli iti pa poslušjati, ka si lidje zgucjavlejo.

Takša pout je trno duga. In na toj dugoj pouti po vejsi gračuvle čidale bole žemeteni od vsej klajf, ka ji je gora zeu in je zdaj domou nosi. Kumaj, kumaj se privleče do douma. Tam na pragi pa vse klajfe iz sebe strousi:

- *Klajfe, klajfaste! Tū vinej ostante, nut mi ne odite!* in je že pounouč.

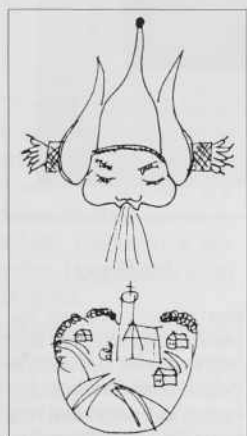
Dapa vejs eške ne spi. Pri ednom rami mukajo krave, v drugom djoče betežno dejte, v tretjom se še korita mouž pa žena.

- *Vej je pa že pondejlek in ge sam že leko škrat Babilon*, si pravi sam sebi v vūjo in se zdigne visiko gor na nejbo. Tam pomali pā naraji fuadne doj po vejsi reči:

- *Vejs je merna in že spi,*

meni se že spat midi.

In tak te vejs rejsan zaspi, niške več se ne kori, niške več ne muka in djoče tō nej.

svoje vragolije in čelarije. Neka je gvušno! Škrati Babiloni se es pa ta napravi čistak normalen den. Tou pomejni, ka njemi den tak ta odide, kak nam navadnim lidam. Tou pomejni tō, ka škrat Babilon v takšnom dnevi grata bole človek pa menje škrat. Dapa, tou pomejni tou tō, ka si vsigdar vōzbere takši den, gda se nika ne dela. Tou pa pomejni, ka je tou vsigdar nedela. Tou je gvušno, najbole gvušno. Te gda je škrat Babilon bole človek in menje škrat, te bole dugo spi. Zbidi se kumaj te, gda v cerkvi že ta zvonijo kesno mešo.

- *Če sam že nej biu pri meši,* te mo pa bar emo reden nedelski obed, spojevle sam sebi in se kcuji

OTROŠKI

Gorenjesinički lutkarge potūvlejo po Sloveniji

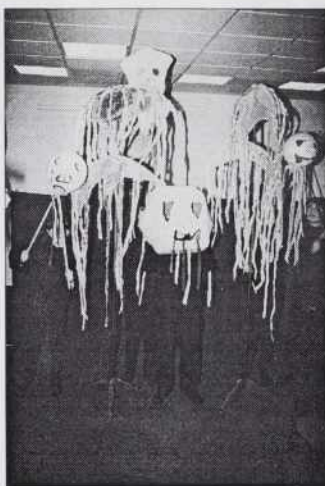
KOTIČEK

V tom leti se v Sloveniji dosta guči od sinički mlajšov, steri majo na svojoj šouli lutkovno skupino. Istina je, ka že več kak petnajst lejt vsikšo leto pokažejo, ka so se navčili, tak po domanjoj krajini pa v Sloveniji tō. Istina je tou tō, ka so vsigar pokazali velko volou

za tou delo. Je pa pri toj cejljo stvari tak, ka edno leto naredimo trno dobro predstavo, kakšo leto pa se nam vse vkūper ne posreči najbolje. Dapa tou leto smo naredili trno dobro predstavo, stera se zove **Brezi straja nega straja**. Vidlo go je že dosta lūdstva v Porabji, eške več pa v Sloveniji. Vsem se je trno povidlo, kak mlajši vejo s tejni svojimi strajami pa dūhovi lejtati po zraki, postrašūvati lagvoga Jouzija, zato ne smem prajti, ka se nam je predstava posrečila, liki, ka smo jo z veseljom do kraja naredili.

Že brž po tistom, gda so lutkarge oprvin gora stoupili v Monoštri, so začali "postrašūvati" kouli po gorički vesnicaj. Kak vsikšo leto so nas te zvali

na festival v Soboto. Tam je špilalo sedem takši lutkarski držin, kak je sinička. Gda se je vse skončalo, te se od tistoga, ka smo vidli, vse lipou povej. In ka so tam prajli? Prajli so, ka se njim je trno vidlo, ka so naši mlajši pokazali. Tak se je zgodilo, ka smo že za dva

tedna odišli na drugi kraj Slovenije, v Mislinjo, gde so gora stoupili lutkarge s pou Slovenije. Tam so se prejnji palik zgucavali o tistom, ka so vidli. V dalešnji Mislinji so se tō dobro držali. Mlajši, ka so ji glejdale, so se smijali, pokali z rokami, tisti prejnji pa nam sejalgi v roke.

Moran pa prajti, ka smo se

malo bojali, kak do tam razmejli našo domanjo rejč. Mogouče nejso razmejli vsikšo besedo, dapa, razmejli so vse, ka so vidli. Tou je pri lutkaj ranč najbolje lipou, ka lutka leko narejdi tisto, ka ne more človek. In č lutkarge tou vejo naprajti, te se vse razmej. Ranč zato smo ške telko bole vesejli, ka leko špilamo vseposejdi. Zdj čakamo, kama nas ške pozovejo pa kak vōvijdi, se naše postrašūvanje ške nede brž končalo.

Za konec pa ške tou. Nigdar je nej bilou telko mlajšov lutkarov, kak tou leto. Tou je trno lipou in leko smo vesejli, ka je tak. Dapa, tou je ške nej vse! Gda se doma včijo tekst, steroga vsigdar spijšemo v domanjoj rejči, njim pomagajo stariške in stari stariške, steri ške dobro vejo, kak se guči naša rejč. Tou pomejni, ka se za nji ne briga samo šoula, liki držine, domanja ves, leko povejmo ka cejlo Porabje. Pa vala starišom v mojom imejni in v imejni učitelce lldi, ka tou dobro volou kažejo in pistijo svoje mlajše, ka delajo dobro zase in za druge!

Milivoj Miki Roš
režiser gorenjesinički lutkarov

Kakšna je bila šola moje babice in dedka

Po pripovedovanju dedka in babice je bila čisto nekaj drugega kot sedaj. Vsak učencec je imel samo en zvezek za vse predmete, za matematiko pa so imeli črne lesene tablice in kreda. Snov so jemali zelo počasi. Zelo redko je imel kdo svinčnik. Pisali so s peresom. Držalo je bilo iz lesa. Zraven pa so imeli stekleničko s črnilom. Zelo veliko so vadili lepomis, kdor pa ni lepo pisal, jih je dobil s palico po prstih. Moj dedek je sedaj star 72 let in zelo lepo piše. Tudi jaz bi želel pisati tako lepo.

Balaž Bajzek 4.r.,

OS G. Senik

Izgubil sem ključ

Zjutraj, ko sem vstal, sem se odpravil v šolo. Zaklenil sem vrata, ključ dal v žep in odšel. Ko sem prišel v šolo, sem opazil, da nimam več ključa. Ustrašil sem se in stekel nazaj proti domu. Po poti sem gledal, če bi ga kje videl. Premišljeval sem, kaj bo, če ga ne bom našel. Šlo mi je na jok. Pozabil sem celo na šolo. Pritekel sem domov. Gledal sem pred hišo, če bi ga kje videl. Kar naenkrat ga zagledam v vratih. Sam sebi nisem mogel verjeti. Hitro sem ga vzel iz ključavnice in stekel nazaj v šolo. Vso pot sem ga držal v roki, da ga ne bi izgubil. Vesel sem bil, da sem ga našel.

Gabor Varga 3.r.,
OS G. Senik

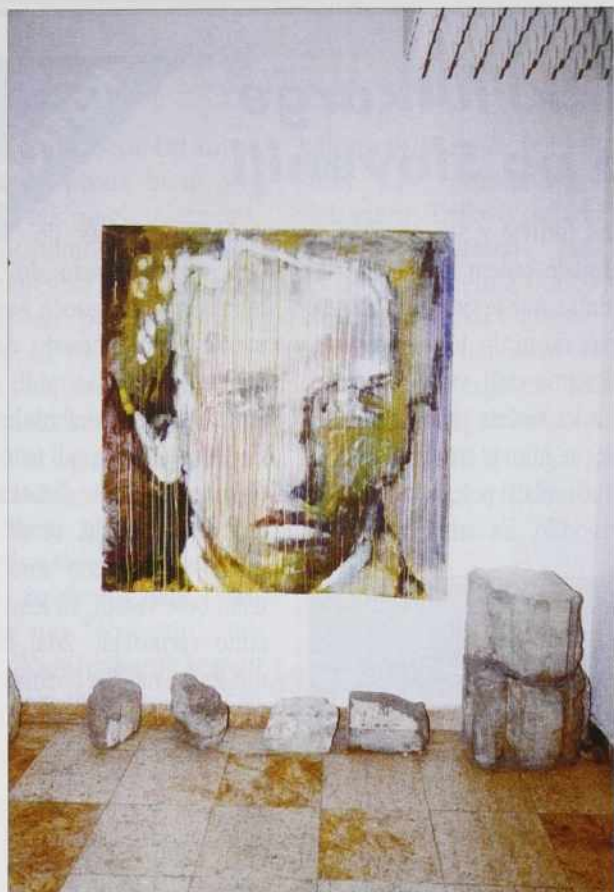
Laž ima kratke noge

Jaz mislim, da se vsi včasih zlažemo. Ne vem, zakaj. Mamici sem se nekoč zlagal, da nimam nič naloge. To sem naredil zato, da sem lako bil ves dan na dvorišču. Igral sem se celo popoldne. Zvečer pa me je skrbelo, kako bo naslednji dan v šoli. Naredil sem se junaka in odšel v šolo brez naloge. Toda smola, učiteljica me je dobila, tudi mamica.

Zdj sam moral pisati nalogo za nazaj. Laž mi ni uspela.

Mihaly
Bajzek
4.r.,

KOTIČEK

» TU IN TAM «

sliki z razstave Jozsefa Gyecska

Evgen Titan

UJEMIMO SVOJE SANJE

Zgrabimo svoje senje
(ob razstavi v Monoštru)

Raba moutna - püklava ešče furt naprej teče.
Deca droubna doli v vesi molijo boga kliče.
Stara mati: riba, šivle ino kūja dobro župo,
nišče od nas v težavaj nede tō nej tan obupo.

Sin se "mantra" v megleni daleč tan v Ljubljani.
Oča njegov dela šikane lipoute na svita poljani.
Pravi škorci nej su ešče esik vküper prileteli,
so že svikleči moji mali gvüšno **v Lipi** odsedeli.

Pesen lejpa čüjla v nabito puni se je v dvorani.
Guči, igra, ploskanje veselo tüdi v hoteli poulek.
Svejtla se šker - podoube moje zdaj so v rami.
Vejkica je oživejla. Je meki grato mejni kolek.

Natura živa naglo se je v dobron fküper zbrala.
Toplijna, smej in sreča v srca Mater se podala.
Tam v Seniki stari ajta mlado šibje fejst doj kusij.
Zavec z brejga zmejšano k potoki v skok bižij.

Mladenec palik drüjgi žmeten lejs dumou si pela,
akoravno toga "dugo včera" bejla bijla je nedela.
Skupna naša bitka s Törki davno je skončana,
nouva pout ob reki gori-doli, se - pa ta podana.

Naj bi njeni lejvi - desni, brejg ino tiji - moker dou
tak biu močen, složno meren. **Voda, nejd nikan prejki**
Ino ka bi vküper delali, živel. Srečno prišli vsi dumou
v naš novvi svejt že zdaj, nej prdouči kumaj treči vej.

ZA SMEJ

Pedantna
ženska

Lajči pa Kalman se srečata pa si
malo sedata v našoj nauvoj
restavraciji, v Lipi. Lajči se, gda
par špricerov spigeta, etak tauži

Kalmani: "Tau je strašno, ge ne
morem tadala trpeti tau, kak je
moja žena pedantna."

Kalman pa etak: "Ti, norc! Vej je
pa tau samo dobro, če je redna,
čista."

Lajči pa etak: "Vej sam pa ge kaj
takšomi tū nej prauti, moja mati
so tū red držali v rami. Liki vejš,
tau je že dosta, ka če vnoči tavō
dem v kūnjo edno posanco vode
pit, tačas že ona mojo postelo
notpostijla."

Ločitev

Roza pa Lujza etognauk vōs-
pravlata. Lujza etak pravi Rozi:
"Vejš, Roza, ge mo se pa laučila od
mojga Miškana. Strašen je."

Roza pa: "Ka je pa te z vama? Vej je
pa tvoj Miška najbaukši mauž na
svejti."

Lujza pa: "Najbaukši, najbaukši.
Samo ka on bole vōrje svojim
očam, kak pa tistomi, ka njemi ge
pravim."

I. B.

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov uredništva: H-9970
Monošter, Deák Ferenc út 17,
p.p. 77, tel.: 94/380-767

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Po mnenju Ministrstva za
kulturo št. 415-715/93 mb z
dne 3.11.1993, se časopis
PORABJE uvršča med
proizvode, od katerih se
plačuje davek od prometa
proizvodov po 13. točki
tarife 3. zakona o prometnem
davku (Ur. list RS, št. 4/92).
ISSN 12187062

Časopis izhaja z denarno
pomočjo Urada RS za Slovence
v zamejstvu in po svetu ter
Javnega sklada za narodne
in etnične manjšine

